

Володимир БІЛЕЦЬКИЙ:

**ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО
КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ЦЕНТРУ ДОНЕЦЬКА ТА
ДОНЕЦЬКОГО ВІДДІЛЕННЯ НТШ**

Сьогодні громадські недержавні організації (НДО), що складають основу громадянського суспільства у світі, відіграють в Україні все значимішу роль. “Український культурологічний центр” у Донецьку та “Донецьке відділення НТШ” – успішні громадські дослідно-видавничі організації, засновані відповідно 1994 і 1997 рр.

Концепцію “Українського культурологічного центру” (УКЦентр) автор цих рядків опрацював 1993 р., після того, як зійшла хвиля “оксамитової революції” і все пекучішою ставала проблема організації довготривалої фахової наукової та культурологічної державотворчої роботи на Східній Україні. Згодом УКЦентр став базисною ресурсною організацією для низки НДО – Донецького обласного товариства української мови ім. Т. Г. Шевченка, Донецького відділення товариства “Україна-Світ” та Донецького відділення Наукового товариства ім. Шевченка, яке на сьогодні є другим за обсягом роботи центром НТШ в Україні і, по суті, південно-східним центром НТШ. Окрім того, УКЦентр виступив співзасновником ВАТ “Східний видавничий дім”. Поєднання і взаємопідтримка зусиль цих організацій під проводом “Українського культурологічного центру” дало позитивний ефект: УКЦентр нараховує сьогодні близько 100 членів – науковців, журналістів, фахових видавців – і розповсюджує свій вплив на Донбас, Кубань, Східну Слобожанщину, Крим, Лівобережжя, Криворіжжя, де є і його осередки, і окремі члени. Сьогодні “Український культурологічний центр”, Донецьке НТШ разом з організаціями-партнерами готує і видає книги (посібники, монографії, фундаментальні енциклопедичні видання), фаховий у галузі філософії, історії та економіки журнал “Схід”, серійні і періодичні видання – “Донецький вісник НТШ”, збірник праць “Проблеми сучасного підручника середньої і вищої школи”, серії: “Бібліографія вчених Донбасу”, “Бібліотека журналу “Схід”. УКЦентр входить до “Аналітичних центрів України” (<http://www.intelect.org.ua>), партнер “Всеукраїнської експертної мережі” (<http://www.experts.net.ua>).

На 2007 р. у доробку “Українського культурологічного центру”, Донецького відділення НТШ та їх партнерів уже 170 видань, з яких 76 назв книг. Нижче подаємо частину цих видань.

Історичні видання. Серед них найбільшу увагу привертають монографії д. і. н., дійсного члена НТШ Василя Пірка. В першу чергу, це роботи, присвячені проблемі заселення і освоєння степової України, зокрема Донбасу: *Пірко В. Заселення Степової України у XVI–XVIII ст. – Донецьк: УКЦентр, НТШ-Донецьк, 1998. – 124 с.; Пірко В. О. Заселення Донеччини у XVI–XVIII ст. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2003. – 182 с.; Пірко В. О. Заселення і господарське освоєння Степової України у XVI–XVIII ст. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, УКЦентр, 2004. – 224 с.; Пірко В., Литвиновська М. Соляні промисли Донеччини в XVII–XVIII ст. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, УКЦентр, 2004. – 224 с.* Серія цих монографій об’єднує і узагальнює 33-річне дослідження теми автором. У висновках до монографій спростовуються сучасні псевдоісторичні новотвори

про майже пропорційно-інтернаціональне заселення і освоєння пустого (нічийного) “Дикого Степу”, який сьогодні деякі автори починають порівнювати з американським “Диким Заходом”. Подається реальна картина освоєння краю, який здавна, попри всі складнощі і змагання з сусідами, контролювала Запорізька Січ, а до цього – Київська держава. Доведено, що у кількісному вимірі в різні часи українська складова населення, яке освоювало ці землі, складала 65–73 %. Важливим є історико-економічний нарис, присвячений розвитку соляних промислів Донеччини XVII–XVIII ст., показано їхню роль у забезпеченні Лівобережної, Слобідської та, частково, Правобережної України сільню, формуванні вугледобувної та металургійної промисловості Донбасу.

У іншому своєму монографічному дослідженні – *Пірко В. Галицьке село наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст. – Донецьк: Донецьке відділення НТШ, 2006. – 200 с.* – автор подає історичну ретроспективу галицьких сіл Перемишльської землі. Вперше простежується розвиток селянського і фільваркового господарства в цій частині Руського воєводства. Подається унікальний список усіх сільських поселень Перемишльщини тих часів.

Унікальними є два видання к. і. н. Олександра Задніпровського з проблеми дослідження голоду в Україні: *Задніпровський О. Хроніка голоду 1946–1947 років у Донбасі. Монографія. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, УКЦентр, 2007. – 372 с.; Задніпровський О. І. Голод в історії України: короткий нарис (X–XX ст.). – Донецьк: УКЦентр, НТШ-Донецьк, 1999. – 88 с.* Перша з цих робіт – єдина на сьогодні фундаментальна монографія, в якій переважно на базі місцевих донецьких архівних документів змальовано цілісну картину голоду 1946–1947 рр. в українському Донбасі. Друга робота – спроба створення узагальненої картини голоду в Україні в період X–XX ст.

Помітне місце серед публікацій УКЦентру, НТШ-Донецьк та “Східного видавничого дому” в галузі історії займають і такі роботи:

Мазур П. Отчі світильники (Сторінки з історії школи і педагогічної думки в Україні епохи Відродження). – Донецьк: УКЦентр, НТШ-Донецьк, 1997. – 104 с.;

Футулійчук В. Українська Галицька армія: військово-патріотичне виховання та вишкіл (1918–1920). Монографія / Наук. редактор М. Литвин. – Донецьк: Східний видавничий дім, УКЦентр, НТШ-Донецьк, 2000. – 152 с.;

Кравченко В., Краснонос Ю., Панченко П., Перепелиця А. Україна у 20–30-х роках XX ст. мовою документів та очевидців (навчальний посібник). – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2002. – 268 с.;

Кравченко В., Добров П., Панченко П., Футулійчук В., Краснонос Ю. Україна. 1920–1939 роки. Документи свідчать. Монографія. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2004. – 182 с.;

Міхеева О. Кримінальна злочинність і боротьба з нею в Донбасі (1919–1929). Монографія. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2004. – 248 с.;

Терещенко В. Події і люди Бахмутщини. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2006. – 159 с. У цій книзі відомого донецького краєзнавця відтворено історію Бахмутського краю від початку його заселення до наших днів.

Усі названі історичні видання розраховані, в першу чергу, на дослідників, фахівців-істориків, а також на студентів, магістрів, аспірантів, викладачів ВНЗ і шкіл.

Літературознавство, літературне краєзнавство. У цій галузі доробок УКЦентру та НТШ-Донецьк представлено, головним чином, роботами д. і. н. Віри Просалової, д. ф. н. Валентини Соболю, к. пед. н. Вадима Оліфіренка, к. ф. н. Віктора Чумаченка, а також відомого журналіста Володимира Біляйва.

Роботи В. А. Просалової присвячені “Празькій школі”: *Просалова В. Текст у світі текстів Празької літературної школи. Монографія / Наук. редактор М. К. Наєнко. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2005. – 344 с.* У книзі простежується взаємодія текстів, виявляються інтертекстуальні зв’язки між творами письменників Празької літературної школи, їх попередників і сучасників, з’ясовуються форми і типи інтертекстуальності. Показано, що Празька літературна школа формувалася у контексті національної та світової традицій. Проект виконано у співпраці Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, Канадського інституту українських студій та НТШ-Донецьк. Монографія розрахована на науковців. *Просалова В. А. Празька школа: хрестоматія прозових творів. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, УКЦентр, 2004. – 236 с.* До хрестоматії увійшли прозові твори Юрія Липи, Юрія Клена, Оксани Лятуринської, Галини Мазуренко, Олега Ольжича, Олени Теліги, Леоніда Мосендза. Частина творів друкується в Україні вперше. Книга адресована студентам-філологам, учителям-словесникам.

Доробок В. О. Соболю присвячений давній і сучасній українській літературі: *Соболь В. 12 подорожей в країну давнього письменства (цикл статей з історії давнього українського письменства IX–XVIII століть). – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2003. – 156 с.* До книги відомої української дослідниці увійшов цикл статей з історії давнього українського письменства IX–XVIII століть. Перший розділ об’єднав праці про малознані твори давнини: “Проглас” – програмний твір слов’янства, щоденник Дмитра Туптала, драму про бідного та багатого Лазаря. Другий розділ присвячено вершинним здобуткам українського літературного бароко – козацьким літописам, “Історії Русів”, питанням перетину бароко та модернізму. Книга призначена для студентів, науковців, усіх, хто цікавиться проблемами багатовікового поступу та утвердження українського слова.

Соболь В. Не будьмо тінями зниклими. (Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей). – Донецьк: Східний видавничий дім, Донецьке відділення НТШ, 2006. – 256 с. У посібнику подано аналіз творчості митців слова України та діаспори: Юрія Липи, Василя Пачовського, Володимира Сосюри, Марії Матіос, Остапа Лапського, Володимира Яворівського, Володимира Дрозда, Михайла Стрельбицького, Віктора Савченка та ін. Окремий розділ становлять переклади уривків із праць Еви Томпсон та Джоната Куллера. Книга призначена для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів України та всіх, хто цікавиться історією української літератури XX–XXI ст.

Перу к. пед. наук В. В. Оліфіренка належать дві знакові роботи з літературного краєзнавства Кубані й північної Слобожанщини. *Козак Мамай (Навчальний посібник-хрестоматія з української літератури) / Упорядники: В. Оліфіренко та В. Чумаченко. – Київ; Донецьк; Краснодар: УКЦентр, НТШ-Донецьк, 1998. – 224 с.* До книги увійшли різноманітні жанри усного народного слова, вірші, оповідання, нариси письменників-земляків Якова Мішковського, Якова Кухаренка, Василя Мови (Лиманського), Якова Жарка, Олександра Півня, Никифора Щербини, Івана Варави, твори українських пись-

менників Тараса Шевченка, Марка Вовчка, Дмитра Чуба, які черпали з кубанського життя теми й образи свого художнього слова, з любов'ю відгукувалися про цей чудовий козацький край. Матеріали “Козака Мамає” – нариси про письменників, художні твори та методичний апарат, – пропонуються у формі уроків літератури рідного краю і додатків художніх текстів для позакласного самостійного читання. Твори подаються у перекладі на російську мову та мовою оригіналу (українською). До малозрозумілих слів додаються пояснення. У посібнику розкриваються деякі правила української граматики, що полегшують читання і розуміння українських текстів.

Оліфіренко В. В., Оліфіренко С. М. Слобожанська хвиля: Навчальний посібник-хрестоматія з української літератури Північної Слобожанщини. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, Український культурологічний центр, 2005. – 280 с. До книги увійшли і твори українських письменників-слобожан з Білгородської, Курської і Воронезької областей Російської Федерації, і твори митців слова, які життєвими обставинами були пов'язані з Північною Слобожанщиною. Подаються нариси про письменників Й. Горленка, Г. Сквороду, Л. Боровиковського, М. Костомарова, І. Череватенка, П. Барвінського, О. Коваленка, К. Буревія, Є. Плужника, В. Череватенка, фольклориста-етнографа М. Дикарева, а також про О. Довженка, А. Малишка та ін. У посібнику представлено життєвий і творчий шлях відомого японського письменника, українця за походженням, вихідця зі Слобожанщини В. Єрошенка; твори російських письменників О. Кольцова, І. Буніна, В. Будакова, у художньому слові яких яскраво виражена українська тематика. Посібник підготовлено для уроків літератури рідного краю, для позакласного і самостійного читання учнів старших класів, а також для курсів українознавства, спеціалізованих класів з викладанням низки предметів українською мовою, гуртків із вивчення української мови та літератури.

Біляїв В. “На неокраїні крилі...”. – Донецьк: Східний видавничий дім, Український культурологічний центр, Донецьке відділення Наукового товариства ім. Шевченка, 2003. – 348 с. До книги відомого українського журналіста і письменника Володимира Біляїва, який народився у м. Моспине біля Донецька і жив у США, увійшли нариси про визначних українських майстрів слова – поетів, письменників та літературознавців західної діаспори – Івана Багряного, Миколи Вірного, Василя Гайдарівського, Галини Журби, Святослава Караванського, Абрама Кацнельсона, Григорія Костюка, Євгена Маланюка, Петра Одарченка, Тодося Осьмачки, Яра Славутича та ін. Вихід друком цієї роботи став знаковою подією і свідчить про об'єднання двох сегментів української культури ХХ ст. – в Україні і діаспорі – в єдиний потужний процес розвитку. Книга адресована літературознавцям, студентам, викладачам, аспірантам, дослідникам і всім, кого цікавлять проблеми розвитку української літератури у ХХ ст.

Крім зазначених робіт у галузі літературознавства, видано:

Збірник програм курсів та факультативів з української літератури 9–11 класів / Упор. В. Оліфіренко. – Донецьк, 1998. – 106 с.;

Аверченко-Землянська О. В. Література рідного краю: творчість поетів Приазов'я. – Донецьк: Східний видавничий дім, газета “Приазовський робочий”, 1999. – 255 с.;

Павло Байдебура. Вибрані твори. Спогади про письменника. Дослідження творчості / Укладач Ю. Байдебура, за заг. ред. А. Загнітка. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2001. – 220 с.;

Оліфіренко В. В. Підручник з української літератури: історія і теорія. Монографія. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2003. – 324 с.;

Кузьменко О. Поетика Василя Голобородька. – Донецьк: НТШ-Донецьк, Східний видавничий дім, 2005. – 196 с.;

Біляйва Д. та ін. Слово і відгомін (збірник рецензій на поетичну творчість Володимира Біляйва з нагоди 80-річчя поета). – Донецьк: Український культурологічний центр, Донецьке відділення НТШ, 2006. – 152 с.;

Чолом до слова (відгуки та рецензії на поетичну творчість Віталія Павловського) / За ред. А. П. Загнітка. – Донецьк: Український культурологічний центр, НТШ-Донецьк, Східний видавничий дім, 2007. – 60 с.

Філософія, психологія, соціологія. Серед робіт у галузі філософії, які побачили світ у Донецькому УКЦентрі, НТШ-Донецьк, “Східному видавничому домі”, найпершу позицію, безперечно, займає дослідження-монографія: Пасько І., Пасько Я. *Громадянське суспільство і національна ідея (Україна на тлі європейських процесів. Компаративні нариси)*. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 1999. – 184 с. Ця книга – лауреат премії тижневика “Книжник REWU”. В українській рефлексії майже не досліджено європейський контекст, на тлі якого розгортається власне українська національна та громадянська історія. Спробою якось сприяти заповненню цієї лакуни і є пропонувані читачеві розвідки. Саме тому метою нарисів є порівняльно-історичний соціально-філософський аналіз розвитку громадянської і національної ідеї та форм їх історичного втілення – громадянського суспільства – в європейській та українській історії й виявлення, на підставі цього зіставлення перспектив і контурів, формування громадянського суспільства і української нації. Видання орієнтоване на науковців, аспірантів, студентів, усіх зацікавлених проблемами соціальної філософії та філософії історії.

Інші видання у галузі філософії, психології та соціології:

Сушинський М. *Філософські знання і релігійна віра у духовному житті студентів*. – Донецьк: Донецьке відділення НТШ, Східний видавничий дім, УКЦентр, 2000;

Білецький В. В. *Виправлення девіантної особистості: філософський погляд*. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2003. – 156 с. Монографія є підсумковою роботою більш як чотирирічного дослідження автора. У монографії молодого донецького дослідника, к. ф. н., доцента Віталія Білецького викладено історико-філософський аналіз думок європейських мислителів про асоціальну девіантну особистість, сутність, мету, зміст та форму виправного впливу на неї. Автор систематизує і деталізує методологічні принципи виправлення особистості, – внутрішню форму виправлення, – та доводить, що зовнішньою формою цього процесу в сучасних умовах є складноорганізований конструкт, який включає дію найбільш потужних соціальних регуляторів – права, релігії, моралі. Книга орієнтована на науковців, аспірантів, студентів, практиків-пенологів, усіх зацікавлених проблемами соціальної філософії та філософії історії.

Ще дві роботи В. В. Білецького присвячено проблемам психології та соціології:

Білецький В. *Дослідження пенітенціарного психолога. Наукове видання*. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2005. – 40 с. У праці викладено результати польових психологічних досліджень, які автор виконав під час роботи у якості пенітенціарного

психолога. Завданнями їх було виявлення у спецконтингенту засуджених психологічних і моральних особливостей. Крім того, автор акцентує увагу на особливостях застосування серед засуджених та службовців типових психодіагностичних методик із виконання покарань. Книга орієнтована на працівників пенітенціарних установ, науковців-пенологів, студентів, які опановують фах психолога та правознавця.

Історія вітчизняних теорій і вчень: навчально-методичний посібник / Укл. В. В. Білецький. – Донецьк: ДонДДУ, УКЦентр, НТШ-Донецьк, 2007. – 136 с. Книга є навчально-методичним посібником, орієнтованим на програму викладання у вищих навчальних закладах дисципліни “Історія вітчизняних соціологічних теорій і вчень” при підготовці соціологів. Посібник включає навчально-методичний комплекс: лекційні матеріали, навчальну програму курсу та методичні рекомендації для самостійної роботи.

Оригінальною є робота з етнопсихології: *Кувєда В. Міфологічні джерела української етнокультурної моделі: психологічний аспект. – Донецьк: Український культурологічний центр, Донецьке відділення НТШ, 2007. – 264 с.* У книзі на прикладі широкого фактичного матеріалу розглядається психологічна природа міфологічних джерел становлення української етнокультурної моделі. Методами історико-психологічного та порівняльного аналізу розкриваються важливі аспекти міфологічних образів та особливості їхнього опрідечення як основи традиційної символіки. З’ясовано несподівані кореляції між міфологічними відомостями та сучасними науковими уявленнями про світотворчі процеси; викладаються провідні тенденції формування моделей поведінки, життєвих настановлень, ціннісних орієнтацій міфологічного походження. Книга розрахована на фахівців у галузі історичної та етнічної психології, педагогів, студентів, усіх, хто цікавиться таємницями походження та психологічною сутністю української культури.

Історія культури, культурологія. З цієї тематики найзначимішою у доробку обсервованих тут донецьких фондаций є *Українська і зарубіжна культура. Навчальний посібник / За ред. К. Заблоцької. – Донецьк: Східний видавничий дім, УКЦентр, НТШ-Донецьк, 2001–2002. – 372 с.* Посібник підготовлено у співпраці з Донецьким державним медичним університетом, Донецьким державним технічним університетом, Донецькою державною академією управління та ін.

До цієї тематики також можна зарахувати книги:

Вільнянський В. Катя Хом’як: в театрі і житті. Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2002. – 96 с. Ця книга – про життя і творчість Заслуженої артистки України Катерини Петрівни Хом’як. Творчий шлях відомої української майстрині сцени прослідковано за пресою від 50-х років минулого століття. Вміщено інтерв’ю з К. Хом’як, відгуки, окремі історії-спогади, оцінки творчого доробку актриси її колегами.

Культурні зв’язки Донеччини з українським зарубіжжям / Матеріали науково-практичної конференції. Донецьк, 17 грудня 2004 р. – Донецьк: Донецьке відділення Товариства “Україна-Світ”, Український культурологічний центр, НТШ-Донецьк, Донецька обласна універсальна бібліотека, 2004. – 236 с.

Безкоровайний Василь Васильович. Музикант, композитор, диригент. 1880–1966. (Біобібліографічний покажчик) / Упор. О. В. Башун. – Донецьк: НТШ-Донецьк, Східний видавничий дім, Донецька обласна наукова бібліотека, 2005. – 40 с.

Білецький В. *Мовно-культурне поле Східної України (доповідь в рамках IV Всевітнього Форуму українців у Києві 18–21 серпня 2006 р.)*. – Донецьк: Український культурологічний центр, Донецьке відділення НТШ, 2006. – 24 с.

Боднарук В., Білецький В. *Українські вечори в Українському Інституті Модерного Мистецтва Чикаго 1973–2006*. – Донецьк: Український культурологічний центр, НТШ-Донецьк, ТУМ-Чикаго, 2006. – 140 с. Включає понад 50 нарисів про літературні вечори в УІММ (Чикаго) протягом 1973–2006 рр.

Громадянське суспільство, “третій сектор”. У цій царині найгрунтовнішими є роботи:

Ми йдемо! / В. Білецький, В. Оліфіренко, В. Тиха, М. Любенко, Ф. Олехнович, В. Ребрик, Г. Гордасевич; за заг. ред. В. Білецького. – Донецьк: Український Культурологічний Центр, 1997. – 230 с. Нариси з історії Донецького обласного Товариства української мови ім. Т. Г. Шевченка – першої масової національно-демократичної громадської організації Донеччини (1988–1997 рр.).

Кочув В. *Українське суспільство в процесі еволюції (Збірник статей)*. – Донецьк: Східний видавничий дім, Інститут ім. П. Орлика, НТШ-Донецьк, 2005. – 140 с. Статті і нариси автора, який має великий досвід науково-викладацької та партійно-державної роботи, бізнесової діяльності, присвячено громадсько-політичним подіям в Україні доби незалежності. Книга адресована працівникам органів місцевого самоврядування, державним службовцям та всім, хто не байдужий до проблем становлення громадянського суспільства і місцевого самоврядування в Україні.

Білецький В. *Схід України в інтегративних процесах сучасного державотворення*. – Донецьк: Бібліотека журналу “Схід”, 2005. – 28 с. Доповідь на 6-му Конгресі Міжнародної асоціації Україністів, 25 червня – 2 липня 2005 р., Донецьк. Охоплено питання лідерів (еліти), громадянського суспільства, економіки, культури та мови.

Мости в Україну / Укладачі: В. Білецький, В. Боднарук, Б. Боднарук. – Донецьк: Український культурологічний центр, НТШ-Донецьк, Східний видавничий дім, 2005. – 116 с. Книга висвітлює сторінки з історії та діяльності Товариства української мови Чикаго за 1990–2004 рр. та його зв'язки з Україною на рівні крайових організацій “Просвіти” та “Товариства української мови”.

Білецький В. *Актуальні напрями розвитку Наукового товариства ім. Шевченка: погляд зі Сходу*. – Донецьк: НТШ, 2006. – 20 с. Брошура містить доповідь з Наукової сесії НТШ у 2006 р. та інформацію про видання НТШ-Донецьк за період 1997–2005 рр.

Поезії. УКЦентр, НТШ-Донецьк та ТОВ “Східний видавничий дім” – видавці художніх творів письменників Донбасу:

Колесникова Л. Стріла, що мчить до зір (поезії). 1997;

Доценко Ю. Золотий апостроф. 1999;

Герасименко І. Добром-красою повнить світ... 1999;

Байдебура П. Вибрані твори. 2001;

Біляїв В. Осіння обнова (поезії). 2001;

Біляїв В. Доля і шлях (поезії). 2005;

Гордасевич Г. Право на пісню (поезії). 2003.

Видання в галузі точних наук, головним чином, стосуються фізики, хімії, гірництва. При цьому останнє представлено в роботах найширше, що пояснюється місцем перебування дослідно-видавничих функцій на Донбасі – у старопромисловому вугледобувному регіоні, одному з найбільших у Європі.

У першу чергу серед видань у галузі гірництва необхідно зазначити тритомні “Гірничий енциклопедичний словник” (ГЕС) та “Малу гірничу енциклопедію” (МГЕ):

Гірничий енциклопедичний словник / за ред. В. С. Білецького. – Т. I. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2001. – 514 с.

Гірничий енциклопедичний словник / за ред. В. С. Білецького. – Т. II. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2002. – 632 с.

Гірничий енциклопедичний словник / за ред. В. С. Білецького. – Т. III. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2004. – 756 с.

Мала гірнича енциклопедія / за ред. В. С. Білецького. – Т. 1. – Донецьк: Донбас, 2004. – 640 с.

Мала гірнича енциклопедія / за ред. В. С. Білецького. – Т. 2. – Донецьк: Донбас, 2007. – 670 с.

Це – універсальні довідкові видання у галузі гірничої науки та техніки. ГЕС містить описи понад 12 тисяч, а МГЕ – близько 18 тисяч термінологічних та номенклатурних одиниць, які висвітлюють різні аспекти розвідки, видобування та первинної переробки твердих, рідких та газоподібних корисних копалин. Ці видання адресовані спеціалістам – у першу чергу фахівцям-гірникам, геологам, науковцям, аспірантам, студентам гірничих та суміжних спеціальностей, а також широкому загалу інженерно-технічних працівників гірничих підприємств та читачам, які цікавляться освоєнням надр.

У написанні статей Енциклопедії брали участь працівники Національного гірничого університету, Донецького національного технічного університету, Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, Інституту “УкрНДІ-вуглезбагачення”, Українського державного інституту мінеральних ресурсів, Інституту фізико-органічної хімії та вуглехімії НАН України, Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України, Макіївського науково-дослідного інституту з безпеки робіт в гірничій промисловості (МакНДІ), Донбаського гірничометалургійного інституту, Криворізького технічного університету, наукових спілок та організацій – Академії гірничих наук України, Наукового Товариства ім. Шевченка, Української нафтогазової академії, інших наукових установ та організацій. Усі учасники і автори зазначені на перших сторінках видання.

Малу гірничу енциклопедію випущено на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України за Програмою випуску соціально значимих видань.

Окрім того, низка авторів УКЦентру та Донецького відділення НТШ підготувала і видала такі роботи в галузях гірництва та металургії, хімії і фізики:

Сергєєв П. В., Білецький В. С. Селективна флокуляція вугілля. – Донецьк: ДонНТУ, УКЦентр, НТШ-Донецьк, 1999. – 136 с.

Нікітін І. М., Сергєєв П. В., Білецький В. С. Селективна флокуляція вугільних шлаків латексами. – Донецьк: ДонНТУ, Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2001. – 152 с.

Смирнов В. О., Білецький В. С. Фізичні та хімічні основи виробництва. Навчальний посібник. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, ДонНТУ, 2005. – 148 с.

Мухонад М. Д. Рудниковий транспорт. – Донецьк: Донецький національний технічний університет, НТШ-Донецьк, 2003. – 320 с.

Самилін В. М., Білецький В. С. Спеціальні методи збагачення корисних копалин (курс лекцій). – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2003. – 116 с.

Білецький В. С., Смирнов В. О. Технологія збагачення корисних копалин. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2004. – 284 с.

Смирнов В. О., Білецький В. С. Гравітаційні процеси збагачення корисних копалин. Навчальний посібник. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2005. – 300 с.

Білецький В. С., Смирнов В. О. Переробка і якість корисних копалин (курс лекцій). – Донецьк: Східний видавничий дім, Донецький національний технічний університет, НТШ-Донецьк, 2005. – 324 с.

Georg Agricola. Gespräch vom Bergwesen (Георг Агрикола. Бесіда про гірничу справу). Пам'ятки історії гірництва та металургії. Факсиміле видання 1778 р. – Донецьк: Донецьке відділення НТШ, Редакція “Української гірничої енциклопедії”, 2006. – 200 с. Додається електронна версія на CD-диску.

Саранчук В. І., Ошовський В. В., Власов Г. О. Хімія і фізика горючих копалин. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2003–2004.

Піюнкін А. В. 500 якісних задач з фізики. – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2001. – 72 с.

Папушин Ю. Л., Смирнов В. О., Білецький В. С. Дослідження корисних копалин на збагачуваність (навчальний посібник). – Донецьк: Східний видавничий дім, НТШ-Донецьк, 2006. – 344 с.

Бібліотекознавство. Спеціальні видання.

Башун О. В. Вплив маркетингу і фандрейзингу на трансформацію бібліотек. – Донецьк: УКЦентр, НТШ, 1999. – 2004; Башун О. В. Маркетинг і фандрейзинг у бібліотеках. Біобібліогр. показчик / Донецька обл. універс. наук. бібл. – Донецьк: УКЦентр, НТШ-Донецьк, 2000. – 60 с. У цих роботах розглядаються теоретичні і практичні аспекти впровадження маркетингу в діяльність бібліотек та їх трансформація як культурно-інформаційних центрів, подається методика позабюджетного фінансування бібліотек та фандрейзингу, аналізується система підготовки фахівців до впровадження маркетингу в бібліотеках. В результаті дослідження розроблено модель сучасної бібліотеки на основі маркетингу, подано методіку проведення маркетингових досліджень, оптимальну модель бібліотечних послуг, методіку ціноутворення, тактику організаційно-структурних перетворень у бібліотеках. Методика альтернативного фінансування включає етапи ідентифікації, стратегії, розвитку, клопотання та опікування. У дослідженні охарактеризовано основні джерела позабюджетного фінансування бібліотек. У монографії подається аналіз і шляхи удосконалення систем безперервної освіти бібліотекарів по маркетинговій діяльності.

Здійснений огляд робіт “Українського культурологічного центру” та Донецького відділення НТШ не вичерпує всіх видань цих фондаций за період їх існування, але дає уявлення про тематику і глибину досліджуваних ними проблем. Поза увагою у цій статті залишилися періодичні видання цих НДО – фаховий (економіка, історія, філософія) журнал “Схід”, “Донецький вісник НТШ”, серійні видання “Проблеми сучасного підручника середньої і вищої школи”, серія: “Біобібліографія вчених Дон-

басу”, “Хронологія Донецького НТШ” – їх огляд і аналіз є предметом окремої статті. Не розглянуто і проблему фінансування подібної діяльності, яка теж варта окремої розмови. Зауважимо лише, що кожна книга, по суті, є окремим проектом з окремими джерелами фінансування (в практиці УКЦентру та НТШ-Донецьк ними виступають і самі автори, і спонсори – промислові підприємства, приватні й державні фонди).

Отже, проведений аналіз книжкових видань “Українського культурологічного центру” та Донецького відділення НТШ показує, що маємо яскравий приклад – навіть прецедент – двох успішних недержавних організацій на Східній Україні, які активно провадять дослідження і видавничу справу в досить складних умовах, є впливовими громадськими центрами української науки і культури на Донбасі.

Volodymyr BILETSKYI:

**THE PUBLICATIONS OF THE UKRAINIAN CENTRE
FOR CULTURAL STUDIES IN DONETSK AND THE DONETSK BRANCH
OF THE SHEVCHENKO SCHOLARLY SOCIETY**

Стаття надійшла до редколегії 27.08.2007

Прийнята до друку 18.09.2007